

лема залишає ряд напрямів для подальших наукових розвідок, пов'язаних із динамікою соціально-політичних змін і трансформаційних процесів.

1. Валлерстайн И. Социальное изменение вечно? Ничто никогда не изменяется? / И. Валлерстайн // Социс. – 1997. – № 1. – С. 8–21.
2. Вебер М. Избранные произведения / М. Вебер. – М. : Прогресс, 1990. – 805 с.
3. Данилов А. Переходное общество: проблемы системной трансформации / А. Данилов. – Минск, 1997. – 431 с.
4. Закон “О выборах народных депутатов Украины” от 25 марта 2004 года. №1665-IV.
5. Заславская Т. Трансформация социальной структуры Российского общества / Т. Заславская // “Путь в XXI век (стратегические проблемы и перспективы российской экономики)” // <http://rusref.nm.ru/indexpubvol8.htm>. – 2006. – 14 мая.
6. Катаев С. Принципы концептуалізації поняття “трансформація суспільства” / С. Катаєв // Нова парадигма. – Запоріжжя, 2003. – Вип. 29. – С. 143–147.
7. Кирдина С. Социальные изменения / С. Кирдина // Социологическая энциклопедия. – 2003. – Т. 2. – 481 с.
8. Конт О. Дух позитивной философии / О. Конт. – С. Пб., 2001. – 162 с.
9. Парсонс Т. Система современных обществ / Т. Парсонс. – М. : Аспект Пресс, 1998. – 270 с.
10. Плотинский Ю. Теоретические и эмпирические модели социальных процессов / Ю. Плотинский. – М. : Логос, 1998. – 280 с.
11. Руткевич М. Общество как система. Социологические очерки / М. Руткевич. – С. Пб. : Алетей, 2001. – 444 с.
12. Сорокин П. Система социологии / П. Сорокин. – М. : Наука, 1993. – Т. 1. – 447 с.
13. Сорокин П. Человек. Цивилизация. Общество / П. Сорокин. – М. : Политиздат, 1992. – 543 с.
14. Спенсер Г. Основание социологии / Г. Спенсер. – С. Пб., 1982.
15. Тойнби А. Постигание истории / А. Тойнби. – М., 1997. – 849 с.
16. Фесенко В. Отечественная политическая элита в контексте проекта “Украина” / В. Фесенко // http://www.dialogs.org.ua/project_ua_full.php?m_id=34. – 2003. – 26 ноября.
17. Штомпка П. Социология социальных изменений / П. Штомпка. – М. : Аспект Пресс, 1996. – 416 с.
18. Яковец Ю. В. История цивилизаций. / Ю. Яковец. – М. : Владос, 1997. – 351 с.
19. Saint-Simon A. La Physiologie sociale. Oeuvres choisies / Saint-Simon A. – P., 1965.

Проанализированы теоретические подходы к исследованию социально-политических изменений. Определены особенности и последствия социальных преобразований в Украине.

Ключевые слова: трансформация, социальные изменения, политическая система, социальная стратификация, социальные группы.

The article analyzes the conceptual approaches to the study of social and political changes. The features and effects of social change in Ukraine it was determined.

Keywords: transformation, social change, political system, social stratification, social groups.

УДК 32.019.5

ББК 66.011.1

Олег Боднарчук

ВПЛИВ КОМУНІКАТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ ЗМІ

У публікації досліджено вплив комунікативних технологій на формування політичного дискурсу ЗМІ України, проаналізовано процес утворення національної системи мас-медіа, що почався зі здобуттям незалежності України. Значна увага приділяється появі медіаполітичної системи України.

Ключові слова: політичний дискурс ЗМІ, інформаційне суспільство, комунікативні технології, мас-медіа, медіаполітична система.

Актуальність дослідження впливу комунікативних технологій на формування політичного дискурсу ЗМІ (Засоби масової інформації) у нашій країні обумовлена, з одного боку, посттоталітарними трансформаціями політичного та медіа-простору Укра-

їни, а з іншого – процесами становлення глобального інформаційного суспільства у світовому масштабі.

Національна система ЗМІ відіграє вирішальну роль у процесах розбудови держави, становленні демократичної політичної системи, в утвердженні її місця у світовому інформаційному просторі. Політичний дискурс засобів масової інформації у нашій країні стає універсальним за своїм характером, бо вирішує в українському політизованому суспільстві завдання створення, передачі й обміну політичною інформацією, структурує соціальний та культурний простір. Розвиток політичного дискурсу засобів масової інформації призводить не лише до впливу політики й політиків на ЗМІ, а й спричиняє зворотний процес медіатизації політики, коли реальна політика переводиться у символічний простір, який формується ЗМІ.

ЗМІ формують уявлення про політичний простір в контексті візуальної культурної сфери, домінування мас-медійних дискурсів у житті суспільства в цілому та окремої людини. Як зазначає український дослідник С. Онуфрив, “в організації та функціонуванні світового інформаційного дискурсу... політична чи економічна подія тільки тоді має для нас значення, коли про неї розповідають ЗМІ...” [3, с.12]

Метою даної статті є розкриття взаємного впливу комунікативних технологій та політичного дискурсу ЗМІ. З огляду на мету необхідно вирішити такі завдання: дослідити процес становлення та розвитку політичного дискурсу ЗМІ в нашій країні, проаналізувати теоретичні підходи до визначення ролі та місця мас-медіа у політиці, визначити характеристики сучасного політичного дискурсу засобів масової інформації в Україні.

Особливості та відмінності політичного дискурсу ЗМІ у посткомуністичному та демократичному суспільствах ставали об'єктом досліджень українських науковців Є.Бистрицького, О.Білого, В.Вовк, С.Макеєва, С.Онуфріва, Г.Почепцова, К.Сержима, М.Свіріна, Д.Яковлева та ін.

Процес утворення національної системи засобів масової інформації, що почався після здобуття незалежності України, супроводжувався переходом державних ЗМІ у нові форми власності: приватну та комунальну. Процес роздержавлення засобів масової інформації мав свої позитивні й негативні наслідки. Поступово утворилось конкурентне середовище національних, мультирегіональних та регіональних ЗМІ, що, безумовно, сприяло альтернативності та плюральності інформування громадян про політичні події. Але процес утворення системи суспільних засобів масової інформації залишився на рівні декларацій різних політичних парламентських сил, а потужна, з технічної точки зору, система державної телерадіокомпанії практично уникнула реформування. Можна стверджувати, що з часом, десь наприкінці 90-х років ХХ століття в нашій країні утворилась авторитарна модель відносин між владою та представниками засобів масової інформації. Так, С. Онуфрив виокремлює такі ознаки цієї моделі : 1) не дивлячись на велику загальну кількість найменувань, провідні ЗМІ суспільно-політичного спрямування належать державі, або знаходяться під впливом невеликої кількості фінансово-промислових груп, які є залежними від влади; 2) влада продовжує використовувати протекціоністські заходи щодо підтримки власних або лояльних до неї ЗМІ; 3) держава здійснює адміністративний тиск та пряме втручання у діяльність засобів масової інформації; 4) більшість ЗМІ заангажовані, не надають повної та об'єктивної інформації про політиків та значущі політичні події, не забезпечують комунікаційного діалогу між населенням та владою, а є інструментом маргіналізації та управління масами в руках можновладців; 5) такі функції як кореляція, артикуляція, соціалізація, критики та контролю, що визначають демократичний характер ЗМІ, спотворені на користь функціям обслуговування, реклами та розважання; 6) наявна нерівність можливостей доступу до інформації між різними групами населення. [3, с.14]

Серед заходів, які варто здійснити задля зміни ситуації та утворення умов для формування демократичної моделі взаємодії політичної та медіа-систем, яка відповідає потребам і політичній культурі суспільства і має сприяти його консолідації та демократизації, можна виділити наступні: “1) запровадити у життя демократичні механізми регуляції та саморегуляції мас-медіа; 2) завершити роздержавлення ЗМІ шляхом створення громадського телебачення та радіомовлення, забезпечити суспільну підтримку вільної незалежної преси; 3) здійснити демонополізацію мас-медіа, засобів їх доставки, трансляції та технічного забезпечення; 4) сприяти прискореному розвитку мережі Інтернет” [2, с.114]

Формування політичного дискурсу ЗМІ, його становлення і розвиток у нашій країні обумовлено, з одного боку, вимогами політичного простору, тиском владних інституцій та економічних груп і кланів, а з іншого – суспільними функціями, які виконують засоби масової інформації. І зокрема, функція впливу на масову аудиторію, або цільову групу. ЗМІ здатні інтерпретувати, трансформувати та представляти політичні події та факти таким чином, щоб нав’язати власне бачення аудиторії. У нашій країні цю функцію не завжди виконують безпосередньо журналісти, автори статей у пресі та сюжетів на телебаченні, а в якості замовника можуть виступати власники, редактори чи політичні гравці. І тут потрібно враховувати, що найбільший вплив має інформація, справжня мета поширення якої прихована від аудиторії та не усвідомлюється нею.

Інша функція, яку виконують засоби масової інформації у суспільстві є та, яка є продовженням і доповненням попередньої функції ЗМІ, – функція посередника, медіатора між владою та суспільством.

Експансія друкованих та електронних ЗМІ до них посилила інтерес як з боку громадян, так і з боку влади. Сьогодні важко уявити собі політичного діяча, який би не намагався якомога активніше та повніше використати можливості ЗМІ. Це, у свою чергу, обумовлює розвиток технологій, які використовуються для інформаційного супроводу політичних кампаній. Серед них останнім часом набули особливої популярності комунікативні технології – PR, пропаганда та реклама, що довели свою ефективність у сприянні діалогу влади та суспільства у демократичних країнах. На жаль, у нашій країні, разом із позитивним розвитком комунікативних технологій, знаходить місце і намагання їх використання з метою маніпуляції громадською думкою, компрометації опонентів, ведення інформаційної війни.

Найявне бажання з боку представників журналістського цеху та вимоги громадськості до втілення демократичних норм та професійних і етичних стандартів у діяльності засобів масової інформації, використання комунікативних технологій у політичному дискурсі ЗМІ у нашій країні обумовлює потребу у порівняльному аналізі їхнього функціонування в тоталітарному, посттоталітарному та демократичному суспільствах. У дослідженнях відзначаються безумовні позитиви та здобутки українських ЗМІ порівняно із радянською моделлю діяльності ЗМІ. Можна стверджувати, що саме ЗМІ на першому етапі становлення української держави, в постколоніальній та посттоталітарній політичній системі спричинили кардинальні зміни у громадській думці. Саме таку роль виконували засоби масової інформації в Україні в період відновлення української державності кінця 80-х – початку 90-х років XX ст. Сьогодні, в період суспільної трансформації, українські мас-медіа повинні виступати за консолідацію суспільства і відстоювати засади загальнолюдських та національних цінностей, політичного плюралізму й інтересів держави. Натомість нині представники правлячої еліти з допомогою ЗМІ формують потрібну картину політичного життя, яку пересічні громадяни сприймають не як чийось точку зору, а як набір фактів, як істину.

Критичний аналіз дискурсивних практик сучасних ЗМІ неминуче породжує запитання: чи можливий альтернативний дискурс і, відповідно, альтернативні організаційні структури, здатні його конструювати.

Не можна сказати, що існуючі дослідження не усвідомлюють проблем, пов'язаних з впровадженням у ЗМІ альтернативного дискурсу. Так, Р. Фаулер, критикуючи існуючі журналістські практики, визнає, що, якщо журналіст спробує вийти за межі домінантного дискурсу та сконструює іншу дискурсивну практику, читачі її просто не приймуть: новий стиль буде відкинутий як такий, “що не відповідає темі”, а аргументи визнані непереконливими. Більш того, він розуміє, що від співробітників, орієнтованих на отримання прибутку приватних ЗМІ і не слід чекати таких рішучих, зухвалих і високо усвідомлених кроків [5, с.46]. На відміну від Р. Фаулера, інші дослідники виходять з того, що для появи альтернативного дискурсу необхідні альтернативні ЗМІ, не пов'язані ні з державою, ні з ринком і які б мали горизонтальну структуру, що в свою чергу дозволяє забезпечити активну участь в діяльності медіа членів аудиторії [5, с.47].

Провал усіх спроб створити альтернативні засоби комунікації, з точки зору теоретиків дискурсу свідчить лише про те, що владний блок успішно веде позиційну війну, перешкоджаючи підризу своєї ідеологічної гегемонії. Звичайно, українським ЗМІ ще тільки належить пройти цей шлях боротьби за альтернативність домінуючому дискурсу потужної демократичної системи. Можна стверджувати, що перед тим, як боротись із цим владним дискурсом, доведеться ще його утворити, для чого необхідно відмовитись від авторитарного та колоніального дискурсу.

Сучасний політичний дискурс засобів масової інформації України зазнає помітних змін. Перехід України від однієї політичної системи до іншої призвів до появи чисельної кількості інновацій, особливо в політичному дискурсі – як влади, так і ЗМІ. Адже саме в політичному дискурсі зафіксовані та щоденно відображаються політичні ідеї та владні відносини.

На думку С. Онуфріва, особливого значення та актуальності в Україні набувають дослідження політичного дискурсу українських засобів масової інформації з точки зору постколоніальних студій, та визначення, у цьому контексті, умов функціонування політичного дискурсу у тоталітарному та постоталітарному суспільстві [3, с.14]. Так, очевидно, що необхідно не лише відмовитись від авторитарних правил гри на ринку ЗМІ, але й сформувати нові, демократичні правила, які мають сприяти зростанню постколоніальної свідомості. У постколоніальних стадіях виділяються три типи колоніалізму, такі як політичний, економічний, культурний. Політичний колоніалізм передбачав заходи політичного тиску на колонізованих – не допустити появи сепаратистських настроїв. Економічне поневолення виявилось системою заходів економічного визиску колоній – привласненні і використанні для економічного зміцнення імперії природних ресурсів колонії. Найглибше проникав у свідомість – відтак найбільше її руйнував і знеособлював колонізованих – культурний колоніалізм. Внаслідок політичної, економічної й культурної залежності колонізований не може проектувати свої негативні якості назовні, відповідно змушений обернути їх проти самого себе. Як наслідок, колонізовані втрачають впевненість в собі, поступово засвоюють систему цінностей колонізаторів, починають зневажати себе. І врешті-решт стають зневаженою меншістю на своїй власній землі. Це явище характерне не лише для колоніальних суспільств Африки, Південно-Східної Азії, Південної й Північної Америки, а й для країн пострадянського простору і насамперед України. Аналізуючи друковані видання в нашій країні, С. Онуфрів звертає увагу на “розмаїття політичних дискурсів в українському інформаційному просторі... породжені різними ідеологемами, їх метадискурсами та риторикою: модифікованого імперського – “Комсомольская правда в Украине”, “Известия в Украине”, “Аргументы и факты в Украине”, а також російські новоімперські ЗМІ, їхні українські репрезен-

танти, на кшталт “Бульвару”, які можна кваліфікувати як колонізаторські” [3, с.15]. При цьому одночасно, у політичному та медійному просторах нашої країні присутні постколоніальні елементи, які знаходять своє вираження на сторінках таких видань як “Критика”, “Дзеркало тижня”, ряд регіональних видань тощо, тобто ті видання, “які виробили продуктивний засіб заперечення природності імперії, тобто зображують її патологічною, гротескною” [3, с.15].

Наголошуючи, що у політичному та культурному дискурсах існує два типа протистояння колонізованих колоніалізму – антиколоніальний та постколоніальний, С.Онуфрив зазначає, що в Україні “антиколоніальний дискурс призвів до відновлення історичної правди, дав поштовх національному, духовному і релігійному відродженню держави. Протест проти тоталітарного режиму, який виявився в антиколоніальному дискурсі, був першим кроком до незалежності нашої держави, а відповідно, появи постколоніального дискурсу... В Україні зараз наявні усі три типи дискурсу: колоніальний зменшується, а постколоніальний нарощується повільно. Досить активним є все ще антиколоніальний...” [3, с.15].

Важко не погодитись з тим, що становлення демократичного політичного дискурсу ЗМІ в Україні, відмова від авторитарної спадщини не можливі без вивчення природи авторитарного радянського політичного дискурсу та його співставлення із сучасним українським політичним дискурсом. Так, “тоталітарна журналістика як інструмент політики правлячої партії не могла адекватно відображати дійсний перебіг подій, а послідовно і наполегливо “переконувала” власний народ у правильності обраного комуністичного шляху. У тоталітарній журналістиці були втрачені такі якості як правдивість, чесність, гуманізм... Посттоталітарний статус українського політичного дискурсу підтверджує ще один рудимент авторитарної, тоталітарної журналістики – велика кількість державних засобів масової інформації в Україні, що свідчить про безпосередній політичний, економічний вплив (чи радше тиск!) державної влади на мас-медіа” [4, с.19].

Перешкодами для розвитку українських ЗМІ виступають політична та ідеологічна неструктурованість суспільства, регіональна відмінність, брак інформації. Але ЗМІ повинні насамперед здійснювати ще одну важливу в умовах демократії функцію – бути вартовим суспільних інтересів, контролювати діяльність різних гілок влади, ставлячи з допомогою громадськості актуальні питання державного будівництва, стежачи за їх виконанням, тобто беручи активну участь в управлінні політичними процесами. Інакше ЗМІ, як це було за тоталітарного режиму, стануть лише знаряддям впровадження політики правлячої верхівки.

До проблем, що заважають демократичному розвитку ЗМІ в Україні, можна віднести також їх економічну залежність, низьку цехову солідарність журналістів, недостатній розвиток друкованих ЗМІ (завдання преси – не лише інформувати, а й аналізувати), розгляд політичних питань у форматі телевізійних шоу, відсутність ефективної державної політики в інформаційній сфері тощо. Особливо небезпечним для політичного дискурсу ЗМІ у нашій країні є пряма залежність їх політичної позиції від фінансово-економічних груп, що зменшує рівень довіри аудиторії до ЗМІ, які вже не сприймаються в якості об’єктивного джерела формування громадської думки [8, с.10].

Особливість сучасного політичного становища України, і, відповідно, політичного дискурсу засобів масової інформації полягає у тому, що наша держава перебуває як у постколоніальній, так і посттоталітарній стадії і, відповідально, існує два види політичного дискурсу ЗМІ України – постколоніальний та посттоталітарний. Колоніальний дискурс поглинув або ліквідував інші українські дискурси, колонізована культура була ізольована від зовнішнього світу й не мала можливості діалогу з іншими культурами.

Визвольний антиколоніальний дискурс призвів до відновлення історичної правди, дав поштовх національному, духовному і релігійному відродженню України. Роль журналістики на цьому етапі була вирішальною. Метою цього дискурсу ЗМІ була незалежність України.

В українських мас-медіа інформативно-комунікативний код політичного дискурсу є іманентним, суперечливим, оскільки тут у постійному протистоянні перебувають приватний та громадський інтереси. Саме тому сучасний політичний дискурс ЗМІ України послуговується особливою риторикою, специфічними дискурсивними практиками. Мовно-стилеві прийоми риторичного коду є домінантою українського політичного дискурсу, сучасних засобів масової інформації. Риторичний дискурс українських ЗМІ є неоднорідним, має свої ідеологічні відмінності, певну гаму відтінків – від чесних і благородних задумів до відвертого обману та маніпуляцій.

Політичний дискурс засобів масової інформації України – це своєрідне типологічно, семантично та структурно складне явище в світовому інформаційному просторі. Він є каталізатором та індикатором суспільних процесів та віддзеркалює стан суспільної свідомості перехідного суспільства, і ця перехідність, амбівалентність (старе / нове) пронизує і його структуру, і семантику, ідеологію та риторичку [3, с.16].

Визначаючи політичний дискурс українських ЗМІ, як автономний і синтетичний чинник внутрішньої і зовнішньої політики, регулятор і координатор політичних процесів у державі і водночас їх віддзеркалення, С.Онуфрів наводить такі основні характеристики політичного дискурсу засобів масової інформації в Україні: інтерпретаційність, оскільки він відображає і цінності медіа-видань і інтереси тих, хто їх утримує; неподолану і досі залежність від радянської політичної спадщини, де на публіку подавали заздалегідь опрацьовані ідеї та ідеологеми, а сама політична воля здійснювалася в “коридорах” влади; постколоніалізм та посттоталітаризм (на відміну від Росії, яка переживає лише посттоталітарний період). “Посттоталітарний статус позначений 70-літнім виживанням України у... тоталітарній системі, а постколоніальний характер позначений становищем України як колонії Російської імперії у з кінця XVII – до початку XX ст.”; в Україні, українській свідомості та її віддзеркаленні в ЗМІ зараз наявні три типи дискурсу – колоніальний зменшується, а постколоніальний нарощується повільно. Все ще досить активним є антиколоніальний, бо Росія продовжує вести щодо України імперську політику; відсутність інформаційного кордону у політичному дискурсі ЗМІ, який знає іноземної інформаційної експансії; відверта або прихована заангажованість ЗМІ від органів державної влади або олігархічних кланів, через що їм бракує об’єктивності та самостійності [3, с.17].

Як зазначає Д.Яковлев, “у порівнянні із радянською системою пропаганди нова українська система ЗМІ відрізняється різноманітністю точок зору, в основі якої – конфлікт інтересів власників чи співзасновників засобів масової інформації, проте “публічної сфери”, сфери громадянського діалогу, в якій суспільство могло би визначити своє майбутнє через відкрите і раціональне обговорення різних проблем, як не було, так і немає” [7, с.145].

У цьому випадку ЗМІ виступають транслятором дискурсу влади, а політичний дискурс ЗМІ – репрезентацією дискурсу влади та її політики, а не окремим феноменом суспільного життя. Так, на думку О.Гриценко “саме в цій клановості і полягає принципова відмінність українського інформаційного простору від західних демократичних суспільств, де газети і телеканали залежать перш за все від споживачів інформації, які платять за неї адекватну ціну і самою своєю чисельністю визначають рекламну привабливість ЗМК (Засобів масової комунікації)” [1, с.6]. Це не дозволяє виконувати їм притаманну роль у становленні демократичних інституцій, громадянського суспільства. Внаслідок цього в Україні, як зазначає О.Гриценко спостерігаються труднощі у перетво-

ренні ЗМК на якісно новий соціально-політичний інститут, який має не тільки інформувати читачку аудиторію, а й консолідувати суспільство. Адже саме мас-медіа забезпечують у сучасному суспільстві комунікацію між політичними елітами та аудиторією, роблять інформацію про діяльність державних органів управління прозоро-публічною, створюючи можливість для комунікації між всіма учасниками політичного життя суспільства, а також сприяючи інтеграції різних верств населення [1, с.6]

Аналізуючи кількісні параметри діяльності ЗМІ в Україні, О.Гриценко відзначає скорочення протягом останнього десятиріччя тиражів видань, викликане великими витратами, пов'язаними з виробництвом газет. Крім того, комерціалізація та приватизація відчутно торкнулися телебачення і радіомовлення на рівні як центральних, так і регіональних ЗМК. Протягом 90-х років після розпаду СРСР на території незалежних країн, що утворилися, у тому числі, в Україні, виник новий тип ЗМІ – мас-медіа перехідного суспільства. Цей тип засобів масової комунікації суттєво відрізняється і від традиційних західних мас-медіа, і від ЗМІ радянського типу. Вперше в своїй історії в 1988–1992 роки вони виступили проти державної системи, відігравши вирішальну роль у розпаді СРСР і проведенні глибоких реформ у всіх сферах суспільства. Проте характер процесів, які відбувалися в пострадянських ЗМІ, зокрема в Україні, був суперечливим і неоднозначним – фактом сучасного життя стала неконтрольована монополізація і комерціалізація ЗМІ; зросла залежність журналістів не тільки від медіаолігархів, але й від владних структур (особливо на регіональному і місцевому рівнях) [1, с.7–8].

На думку Ю.Хлистун, аналіз сучасного українського політичного дискурсу в динаміці його розвитку за роки незалежності України свідчить, що, якщо на початку 1990-х років перевага надавалася емоційній аргументації, то з часом українські політики почали звертатись і до інших її типів, а саме “логічної, котра передбачає звертання до вже існуючих цінностей адресата; діалектичної, що відображає зміни ціннісних переваг, тобто переструктурування ціннісної ієрархії адресата; породжувальної, що стимулює оновлення системи цінностей, тобто заміну у свідомості адресата старих елементів-категорій новими” [6, с.5]. Для політичного дискурсу українських ЗМІ, у якому знаходить своє вербальне втілення політичний дискурс, характерно: “1) формування нової стилістичної норми; 2) постійне й динамічне оновлення політичного словника; яскрава метафоризація та контрастність політичної мови; 3) широке використання розмовно-зниженої лексики; 4) деспеціалізація термінів і водночас тенденція до їх стандартизації; 5) активізація запозичень (особливо – з англійської мови); 6) змістова невизначеність, неоднозначність, спричинена як семантичними, так і прагматичними чинниками; 7) езотеричність політичного мовлення” [6, с.5].

Основою медіаполітичної системи, яку ситуативно утворили великі медіа-холдинги, стала інтегрована комунікаційна модель, що включає рекламу, пропаганду та паблік рилейшнз. Вони створюють своєрідне “силове поле” суспільства, де і політичні структури, і вказана модель володіють певними атрибутами громадської влади. Звідси не лише функціональна, але й дисфункціональна їх роль як таких, що активно спрощують та стереотипізують образи політичного світу у громадській думці та сприйнятті політики із боку масової аудиторії у цілому.

Таким чином, посилення ролі та впливовості сфери ЗМІ в українському суспільстві, суттєві корективи в системі відносин засобів масової інформації, держави і громадян, з одного боку, і подальше входження України у світовий інформаційний простір та активізація зовнішніх впливів – з іншого, визначають низку проблем, що стосуються, зокрема, питань ефективності державного управління цією сферою, узгодження позицій і повноважень у ній державного, приватного та суспільного секторів, безпеки національного інформаційного простору.

Аналіз історії розвитку державної політики у сфері ЗМІ на території України дозволяє вести мову про формування певних національних традицій у відносинах між суспільством, державою та засобами масової інформації. Практично протягом усіх історичних періодів ЗМІ були, передусім, інструментом влади, вони не вважалися самостійним гравцем політики, були підзвітні і підконтрольні владі.

Отже, властивий сучасному українському інформаційному просторові демократизм виявляється не лише у вільному вираженні поглядів, а й у дискурсивному акумулюванні громадського інтелекту, зорієнтованості ЗМК та їхньої аудиторії на розвиток політичних ідей, що обговорюються. Навіть наявність декількох комунікативних центрів у такій системі веде не до плюралізму, а до плюральності з надмірною ставкою на ідеологічне спонукання та тяжіння до монопольного інформування суспільства.

Інша ситуація характерна для демократичних країн, в яких плюралізм не вичерпується позиціями владних інституцій та лідерів, а політичний дискурс ЗМІ виконує важливі функції забезпечення свободи слова, незалежного спостереження за діями влади, та виступає джерелом об'єктивної, неупередженої інформації.

1. Гриценко О. М. Мас-медіа в процесах демократичних трансформацій українського суспільства (політико-культурологічний аспект): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра політ. наук : 23.00.03 / О. М. Гриценко; Київ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка. Ін-т журналістики. – К., 2003. – 31 с.
2. Марчук Н. До проблеми політичної консолідації і збереження національної ідентичності українського інформаційного простору / Н. В. Марчук // Аксіологічні аспекти трансформації сучасного українського суспільства : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (28–29 квітня 2007, Івано-Франківськ). – Івано-Франківськ, 2007. – С. 113–115.
3. Онуфрив С. Т. Політичний дискурс ЗМІ України у світовому інформаційному просторі: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : 10.01.08 / С. Т. Онуфрив ; Київ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка. – К., 2005. – 20 с.
4. Серажим К. С. Дискурс як соціолінгвальний феномен сучасного комунікативного простору (методологічний, прагматико-семантичний і жанрово-лінгвістичний аспекти: на матеріалі політичного різновиду українського масовоінформаційного дискурсу) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра філол. наук : 10.01.08 / К. С. Серажим ; Київ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка. Ін-т журналістики. – К., 2003. – 32 с.
5. Трахтенберг А. Д. Дискурсивный анализ массовой коммуникации и парадоксы левого сознания / А. Д. Трахтенберг // Политические исследования. – 2006. – № 4. – С. 44–52.
6. Хлистун Г. Ю. Етика засобів масової інформації в сучасних політичних процесах : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. політ. наук : 23.00.03 / Г. Ю. Хлистун ; Київ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка. – К., 2005. – 20 с.
7. Яковлев Д. В. Комунікативні чинники формування демократичної політики / Д. В. Яковлев // Сучасна українська політика. Політики і політологи про неї. – К., 2007. – Вип. 9. – С. 167–175.
8. Яковлев Д. В. Роль засобів масової інформації в конструюванні політичної реальності : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. політ. наук : спец. 23.00.02 “Політичні інститути та процеси” / Д. В. Яковлев. – Одеса, 2003. – 16 с.

В публикации исследовано влияния коммуникативных технологий на формирование политического дискурса СМИ Украины, проанализировано процесс возникновения системы СМИ, который начался со времен независимости Украины. Также важная роль отводится медиapolитической системе Украины.

Ключевые слова: политический дискурс, СМИ, информационное общество, коммуникативные технологии, мас-медиа, медиapolитическая система.

The effect of the publication of communicative technologies the formation of political discourse in the media of Ukraine, analyzed the formation of the national media that began with independence Ukraine. Also much emphasis on appearance mediapolitychnoyi of Ukraine.

Key words: political discourse of the media, information society, communication technology, media, mediapolitychna system.